

УВОД

Три са основните стъпки, които трябва да бъдат извършени за създаването на достъпен световен пазар. Първата стъпка е несъмнено оформянето на общи правила за определяне на произхода на дадена стока, които да са валидни за всички договарящи държави. Втората е съставянето на единен списък с описание на вида на стоките и класирането им по предварително зададени критерии. Третата стъпка е определяне на размера на митата по общ начин. Тя все още не може да бъде приложена в световен мащаб. Не бива обаче да се пренебрегва тази посока на развитие, защото в рамките на ЕС и тази последна крачка към създаването на единен пазар вече е извървяна. Поради тази причина и наричаният първоначално общ, впоследствие единен пазар на ЕС вече се определя като вътрешен пазар, защото ЕС е получил в кредит тази част от суверенитета на всяка държава-членка и самостоятелно, независимо от волята на отделните правителства определя правилата за произход на стоките, класирането им по видове и размера на митата, дължими за допускането им за свободно обращение. На практика в рамките на ЕС за първи път идеята за създаването на световен пазар получи своята реализация.

На 15 декември 1950 г. в Брюксел е приета Конвенцията за номенклатурата за класиране на стоките в митническите тарифи. Тя обаче бързо изгубва своята актуалност и още през 1983 г. със съдействието и надзора на СМС разпоредбите на конвенцията са осъвременени и е съставена и подписана Международната конвенция по Хармонизираната система за описание и кодиране на стоките в Брюксел на 14 юли 1983 г. (КХС). В практиката тя е известна повече с означението си „номенклатура ХС" или само ХС. Към настоящия момент 147 са страните, които са договарящи страни към конвенцията, въпреки това тя намира приложение в 207 държави и икономически съюзи. Европейският съюз и държавите-членки съвместно представляват блок от 28 договарящи се страни към посочената конвенция. Съгласно член единствен от Решение на Съвета от 25 юни 2007 г. за присъединяване на Европейските общности към СМО и упражняване на права и задължения, сходни с тези на временните ѝ членове, ЕС приема правата и задълженията, подобни на тези на СТО, а Европейската комисия се оправомощава да съобщи на СМО, че Европейската общност приема правата и задълженията, подобни на тези на членовете на СТО, и представя на Световната търговска организация изискваната декларация за компетентност. Държавите-членки на ЕС ще гласуват за решенията на Съвета на СМО, според които на Европейската

общност като временна мярка ще бъдат предоставени права, сходни с тези на член на СМО.

В настоящата разработка ще се разгледат следните митническите инструменти на ЕС¹:

- обща митническа тарифа;
- произход на стоките.

1. Обща митническа тарифа

Изготвянето на обща система в световен мащаб за описание и кодиране на стоките в крайна сметка има една основна, главна и непосредствена цел. Тя е създаването на единен режим за определяне на размера на митническото задължение, така че производител от която и да е държава в света да има възможност да получи информация за размера на оскъпяването, което дадена стока ще получи при разпространяването ѝ на търсен пазар. Това е така, защото същественият момент в разпространението на даден продукт е стойността му на определен пазар. Когато стойността след облагането с мита е висока, очевидно разпространението е непосилно, доколкото високата цена е пречка за потребление. За решаването на подобен проблем има два подхода. На първо място, може да се повлияе върху размера на дължимите мита в световен мащаб, и на второ място - да се създаде унифициран режим, който да уеднакви митническите изисквания в отделните държави, така че да се намалят ненужните разходи при митническото оформяне на стоките. След като веднъж договарящите държави са възприели подхода на унификацията, оказването на влияние за намаляване на митата е по-лесно достижимо. Очевидно първият, по-директен подход е труден за реализиране, защото са малко държавите, които биха пренебрегнали държачия си суверенитет и биха оставили международна организация, каквато и да е тя, да определя митническата им политика. Затова е избран по-бавният, но по-сигурен път за реализиране на идеята за създаването на единен световен пазар. Първата стъпка към него е въвеждането на единно, общо, хармонизирано изискване за начина, по който трябва да бъдат описани, класирани, подредени и организирани стоките, които могат да бъдат предмет на световна търговия. Така се създава единна база за надграждане и

¹ <http://old.eur-lex.europa.eu/bg/consleg/latest/chap0220.htm>

унификация на митническото законодателство на държавите в световен мащаб, създава се единен ред като начало за определяне на митническата облагаема стойност на стоките.

Погледнато в исторически план, систематизацията и подредбата на стоките с оглед облагането им с мита е въпрос, който всяка държава е решавала сама за себе си. Така например проф. Петко Стоянов определя митническата тарифа като съвкупност от узаконените места, систематизирани и подредени според вида на стоките и размера на вземанията².

В зависимост от това дали митническата тарифа е резултат на провежданата от отделна държава митническа политика, т.е. плод на упражняването на нейния суверенитет, или пък е изработена вследствие на постигането на международни договорености между две или повече страни, в първия случай тя може да бъде определена като автономна или генерална, а във втория - като договорна или конвенционална³. От понятието за митническа тарифа и основното деление на автономни и конвенционални тарифи личи колизията, която би могла да ескалира при едновременното им прилагане. Автономната тарифа предполага свобода на суверена, която в значителна степен може да накърни чужди търговски интереси. Тя е по-гъвкава, съдържа в себе си възможността за бърза реакция на настроенията на световния пазар и най-важното ѝ качество е, че е независима от чужда, най-често външна воля. Конвенционалната тарифа е плод на компромиси, отстъпки и в много случаи взаимно накърнени интереси. Най-мощното и рещю обаче е невъзможността едностранно да бъде изменяна, без да се отчете волята на договарящите страни като цяло, което означава, че тя поражда сигурност. В процеса на едновременно прилагане на едните и другите тарифи несъмнено се достига до извода, че най-могъщата гаранция за разпространение на стоките до повече пазари е сигурността. А тя е възможна само при взаимен баланс на интересите и паритет между договарящите държави. Ето защо неминуемо се налага всеобщото схващане, че сигурността в търговските отношения на практика покрива и намалява разходите и в същото време е двигател за развитието на икономиката, защото прави по-лесни планирането и разчетът на инвестициите.

По правило в началото, когато все още договарянето на митата е било в зародишен етап, договорната, или наречена още конвенционална тарифа е била

² Стоянов, П. Основни начала на финансовата наука. С. Св.Климент Охридски, 2004, с.590.

³ Пак там.